

Subvencije za kupovinu električnih i hibridnih vozila u Republici Srbiji

Dr Petar Mitić, Dr Aida Hanić, Dr Milena Kojić

Publikacija „Studija o subvencijama za kupovinu električnih i hibridnih vozila” nastala je kao rezultat rada na istoimenom projektu, finansiranog od strane Instituta ekonomskih nauka u Beogradu. Studija predstavlja rezultate desk, istorijske i komparativne analize subvencija za kupovinu električnih i hibridnih vozila, kao i rezultate ankete sprovedene u maju 2022. godine na reprezentativnom uzorku od 1004 stanovnika Republike Srbije.

Cilj

Osnovni cilj ove studije je evaluacija javnih politika subvencionisanja kupovine vozila na električni i hibridni pogon u Republici Srbiji.

Subvencije za kupovinu električnih i hibridnih vozila u Republici Srbiji

2010. - Prvi put uvedena subvencija preko Fonda za zaštitu životne sredine kroz projekat „Eco Friendly”. Sva vozila koja su imala emisiju CO₂ manju od 100 g. su subvencionisana sa 100.000 RSD. Ipak, 2012. godine ova subvencija se ukida.

2016. - Početak elektrifikacije mobilnosti Srbije jer se stvorila mogućnost kupovine prvih električnih automobila u auto salonima u zemlji. Prvi punjači za električna vozila instalirani su 2017. godine.

2021. - Uredba o uslovima i načinu sprovođenja subvencionisane kupovine novih vozila koja imaju isključivo električni pogon, kao i vozila koja uz motor sa unutrašnjim sagorevanjem pokreće i električni pogon (hibridna vozila). U toku 2021. godine, u Republici Srbiji odobreno je više od 500 zahteva za subvenciju dok je ukupni budžet iznosio približno milion evra.

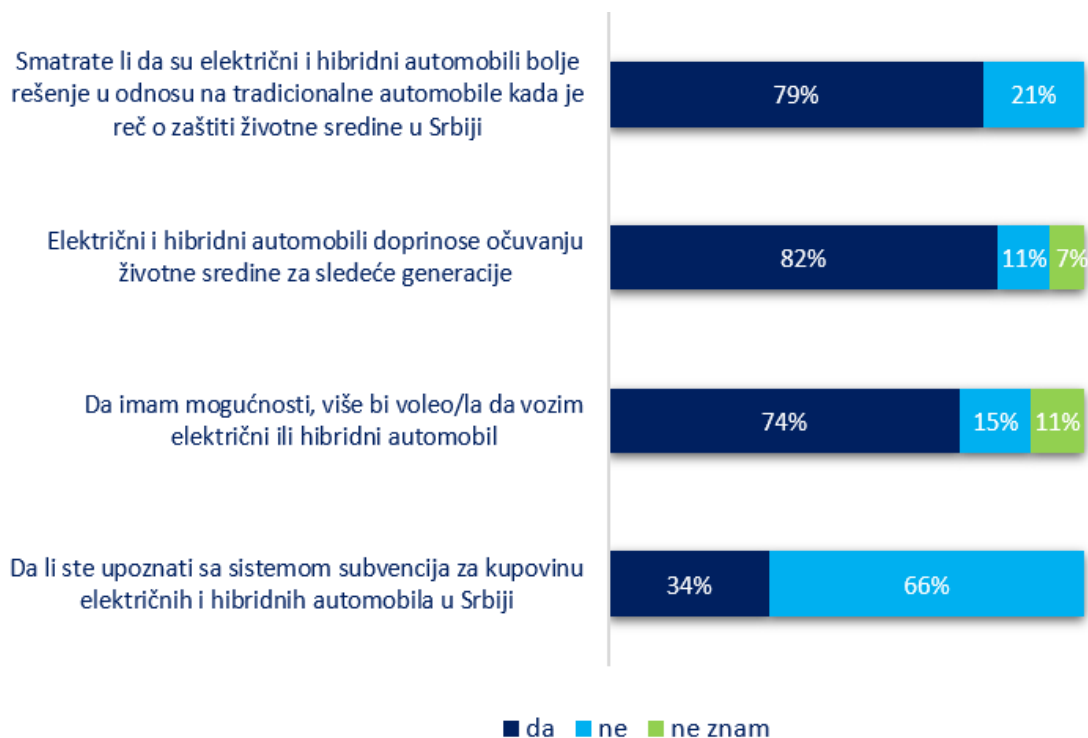
2022. - Uredba o uslovima i načinu sprovođenja subvencionisane kupovine novih vozila koja imaju isključivo električni pogon, kao i vozila koja uz motor sa unutrašnjim sagorevanjem pokreće i električni pogon kojom se uređuju uslovi i način sprovođenja subvencionisane kupovine novih vozila ovog tipa, a u cilju podsticanja ekološki prihvatljivog vida transporta. Visina subvencija za vozila vrste M1 i N1, isključivo na električni pogon, iznosi 5.000 EUR dok u slučaju hibrida, za one koji poseduju spoljni priključak za struju i čija emisija ugljen-dioksida ne prelazi 50 g/km, dodeljuje se subvencija u iznosu od 3.500 EUR. Za obične hibride, koji ne poseduju priključak za struju i kod kojih je emisija ugljen-dioksida do najviše 140 g/km, subvencije iznose 2.500 EUR.

Stavovi stanovnika Republike Srbije o električnim i hibridnim vozilima

Socio demografski podaci

Muški i ženski pol su identično zastupljeni (50%), dok najveći broj ispitanika (40%) pripada starosnoj grupi između 45 i 60 godina i ima završenu srednju školu (45%). Najveći broj ispitanika je iz regiona Šumadije i Zapadne Srbije (28%), dok je najmanje, (21%) iz regiona Južne i Istočne Srbije. 61% ispitanika živi u gradovima, dok 39% ispitanika živi na selu. Ukupno 70% ispitanika je u radnom odnosu dok njih 26% ima ukupna primanja domaćinstva u rasponu od 60.001 do 100.000 RSD.

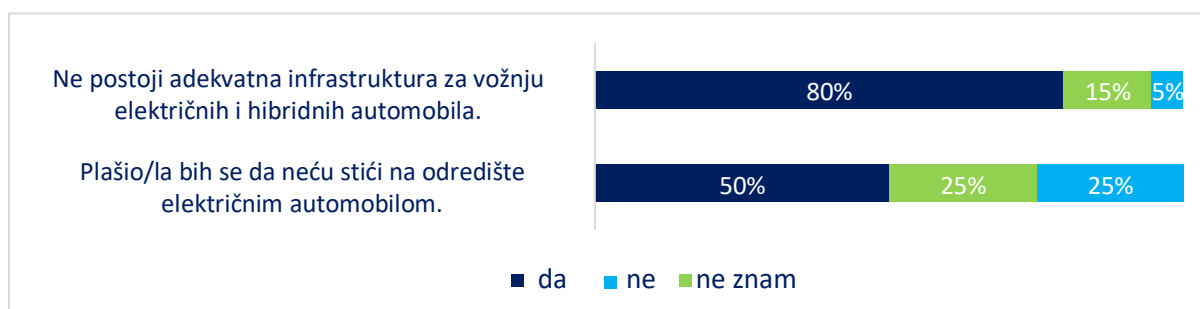
Opšti stavovi stanovništva o električnim i hibridnim automobilima

Grafikon 1. Opšti stavovi stanovništva o električnim i hibridnim automobilima

Po pitanju zaštite životne sredine u Republici Srbiji, skoro četiri petine ispitanika (79%) smatra da su električni i hibridni automobili bolje rešenje u odnosu na tradicionalne automobile. Isto tako, većina ispitanika (82%) smatra da električni i hibridni automobili doprinose očuvanju životne sredine za sledeću generaciju, dok samo 7% ispitanika ne uočava vezu između električnih i hibridnih automobila i očuvanja životne sredine. Dodatna potvrda da su građani Republike Srbije prepoznali značaj i potencijal električnih i hibridnih automobila leži u podatku da bi gotovo tri četvrtine ispitanika (74%) više volelo da vozi električni ili hibridni automobil kada bi imali mogućnost da biraju. Međutim, i pored pozitivnog stava, 66% ispitanika nije upoznato sa sistemom subvencija za kupovinu električnih i hibridnih automobila.

Sa druge strane, čak 80% ispitanika smatra da ne postoji adekvatna infrastruktura za vožnju električnih i hibridnih automobila u Republici Srbiji. Takođe, postoje i određeni strahovi i nepoznanice kada je reč o električnim i hibridnim automobilima pa tako polovina ispitanika (50%) ima strah da ne bi stigla na odredište električnim ili hibridnim automobilom.

Grafikon 2. Stavovi o infrastrukturi punjača i strahu o stizanju na odredište

Stavovi stanovništva o sistemu subvencija za kupovinu električnih i hibridnih automobila u Srbiji

Kada je reč o postojećim subvencijama, 40% ispitanika nema izgrađen stav o tome da li su adekvatne i da li je potrebno uvoditi nove podsticaje. Čak 43% ispitanika iz Beograda se ili delimično ili u potpunosti ne slaže da je trenutni sistem subvencija zadovoljavajući. Stanovnici Vojvodine, Šumadije i Zapadne Srbije kao i Južne i Istočne Srbije u najvećoj meri nemaju jasno definisan stav po ovoj temi

Tabela 1: Postojeće subvencije za kupovinu električnih i hibridnih automobila su dovoljne i država ne mora da uvodi druge podsticaje za kupovinu i korišćenje istih

- prema regionu stanovanja

	Beograd	Vojvodina	Šumadija i Zapadna Srbija	Južna i Istočna Srbija
N	238	274	281	211
Potpuno se slažem	8%	11%	14%	13%
Delimično se slažem	10%	16%	17%	16%
Niti se slažem niti se ne slažem	38%	40%	41%	42%
Delimično se ne slažem	16%	17%	12%	14%
Potpuno se ne slažem	27%	16%	16%	15%

Pored finansijskih, Vlada ima na raspolaganju i niz nefinansijskih mera koje može da koristi kako bi povećala stepen upotrebe električnih i hibridnih automobila. Prema rezultatima istraživanja, 43% ispitanika se ili potpuno ili delimično (22%) slaže da se korisnicima električnih i hibridnih automobila treba obezbediti besplatan parking u zonama gde se naplaćuje parkiranje. Isto tako, 40% ispitanika se u potpunosti ili delimično (22%) slaže da se ne treba naplaćivati putarina na autoputevima Republike Srbije. Ovaj stav je posebno izražen na području Vojvodine. Ipak, kao najvažniji stav izdvaja se da velika većina ispitanika (73%) se slaže sa stavom da korisnici električnih i hibridnih automobila treba da budu predstavnici Vlade Republike Srbije i lokalne samouprave kako bi se na taj način ukazalo na važnost upotrebe ovog tipa automobila. Visina mesečnih primanja, stepen obrazovanja kao ni region stanovanja, ne utiče na saglasnost sa ovom tvrdnjom.

Preporuke za donosiocje odluka

Na osnovu analize javne politike Republike Srbije, kao i dobrih praksi regiona i sveta, mišljenja stručne javnosti iz automobilske industrije, analize naučne literature i rezultata sprovedenog istraživanja na uzorku od 1004 ispitanika, autori su došli do određenih zaključaka koje mogu da posluže kao preporuke za kreatore javnih politika.

Navedene preporuke su sledeće:

- **Neophodno je unaprediti dalji rad u pogledu koordinacije i komunikacije između kreatora politike subvencionisanja, osoblja koje obrađuje zahteve za subvencije i predstavnika automobilske industrije, kako bi se proces subvencionisanja unapredio, ubrzao, i značajnije administrativno pojednostavio;**
- **Potrebno je značajno omogućiti povećanje upoznatosti javnosti sa postojećim konceptom subvencija kao i sa performansama i prednostima upotrebe električnih i hibridnih automobila;**
- **Rad na otvaranju dijaloga o tehničkim i finansijskim mogućnostima pružanja dodatnih benefita korisnicima električnih i hibridnih vozila, pre svega u kontekstu besplatnog parkiranja i oslobođenja plaćanja putarine;**
- **Proširiti mrežu punjača i razvijanja mrežne infrastrukture u svim većim gradovima i Srbiji, kao i na autoputevima i najprometnijim magistralnim i lokalnim putevima;**
- **Proširiti mrežu punjača na turističkim destinacijama kako bi se olakšala i povećala upotreba električnih i hibridnih automobila, a posebno na najposećenijim srpskim planinama kao što su Kopaonik, Zlatibor ili Stara planina;**
- **Povećanje korišćenja i upotrebe električnih i hibridnih automobila od strane predstavnika Vlade Republike Srbije i lokalnih samouprava bude primer dobre prakse.**

Institut ekonomskih nauka
Zmaj Jovina 12, Beograd
www.ien.bg.ac.rs